

Absència de discurs: el cas de la ràdio comunitària

PETER LEWIS

Professor de mitjans comunitaris a la Facultat de Ciències Socials i Humanitats de la Universitat Metropolitana de Londres

p.lewis@londonmet.ac.uk

Resum

El tema de la ràdio comunitària ha d'abordar tot un seguit d'àrees diferents —legislació, freqüències, estructures de regulació, finances, demanda pública i voluntat política— que, si s'agafen en conjunt, es poden entendre com el terreny discursiu de la radiodifusió generalista dominant. Sense campanyes de pressió no hi ha espai discursiu per a un concepte que desafia les normes establertes. L'article ho il·lustra amb l'exemple de la campanya per la ràdio comunitària al Regne Unit, que va haver de superar obstacles que avui encara es poden trobar en molts contextos. A principis dels anys vuitanta activistes britànics es van encarar amb el problema afegit que la ràdio rebia molt poca atenció dels estudis acadèmics sobre comunicació.

Paraules clau

Discurs, ràdio comunitària, activisme, estudis de la comunicació

Abstract

The case for community radio must address a range of different areas - legislation, frequencies, regulatory structures, finance, public demand and political will - which, taken together, may be regarded as the discursive field of dominant mainstream broadcasting. Without campaigning pressure there is no discursive space for a notion which challenges the established norms. The article illustrates this with the example of the British campaign for community radio which had to overcome obstacles that can still be found in many settings today. In the early 1980s British activists faced the additional problem that radio received little attention within academic media studies.

Keywords

Discourse, community radio, activism, media studies.

Quan es presenta el tema de la ràdio comunitària els seus defensors normalment han d'enfrontar-se amb el que es pot anomenar el terreny discursiu dels mitjans generalistes. Michel Foucault va descriure el discurs com un conjunt dens i complex de pràctiques que segueix regles, sovint implícites, sostingudes per les vinculacions amb pràctiques veïnes, amb relacions amb el poder i articulades durant un període de temps (Foucault 1969/2008: 230). L'investigador clàssic del segle XIX Benjamin Jowett, director de Balliol College, Oxford, i conegut pel que en el seu moment va ser la sèrie de textos sobre Plató més reputada, va ironitzar, en vers, sobre el que expressa succintament la idea de discurs:

First come I, my name is Jowett
There is no knowledge but I know it.
I am the Master of this College.
What I don't know isn't knowledge

(Aquí sóc, em dic Jowett
No hi ha coneixement, ho sé del cert.
Sóc el director d'aquesta facultat.
I el que no sé no és la veritat.)

Més enllà dels límits d'un discurs, hi ha algunes idees que certament no es poden verbalitzar: la història, i també l'època contemporània, aquí aporten molts exemples, com ara que els discursos dominants sobre gènere, ètnia i orientació sexual fan extremament difícil que les classes oprimides puguin desafiar l'*status quo*.

Tot i que aquest article es basa en l'experiència britànica de la campanya en favor de la ràdio comunitària durant les últimes quatre dècades —la legislació de 2004 va arribar més tard al Regne Unit que a la majoria de països occidentals europeus—, les qüestions a les quals llavors s'enfrontaven encara són pertinents en països on s'han de fer campanyes semblants. A principi dels vuitanta, els defensors de la ràdio comunitària britànica es van haver d'enfrontar amb un obstacle doble. No només no hi havia espai discursiu per a la idea de la ràdio comunitària, sinó que la ràdio mateixa encara s'havia de desenvolupar com a objecte dels estudis universitaris de comunicació.

La idea que obre i fonamenta *The Invisible Medium*, escrit a final dels anys vuitanta, ho posa en evidència:

“La ràdio amb prou feines té lloc a la literatura acadèmica i, com a resultat, la pràctica i les estratègies radiofòniques no disposen d'un llenguatge per a la reflexió crítica i l'anàlisi. Per

què tenim la ràdio que tenim i quina ràdio podríem tenir si les coses fossin diferents, aquestes qüestions són tan difícils de debatre com difícil és treure'n a la llum les històries amagades o fer-ne públiques les pràctiques alternatives". (Lewis i Booth 1989: xiii)

La ràdio en els estudis de la comunicació

Per entendre, primer, aquesta absència de discurs en els estudis de la comunicació, una comparació amb camps acadèmics ben definits com la ciència i la història demostra que fan falta la infraestructura d'una associació, conferències, un diari, beques de recerca i una plataforma de publicació editorial per donar suport a l'estudi i la recerca i, sobretot, tal com argumentarem més endavant, aportar una base d'"experts" que pugui atraure els mitjans generalistes. El fet que l'estudi de l'àudio i la radiodifusió mai no hagi gaudit d'aquesta infraestructura de subjecció és l'herència de la transició de l'oralitat a una cultura predominantment visual (Ong 1982) i d'una forta tradició de la literatura acadèmica. Els estudis britànics sobre comunicació en aquella època se centraven en la premsa escrita, la televisió i el cinema. La ràdio apareixia com un simple capítol en la història de la comunicació.

Això era a punt de canviar: al Regne Unit, en part gràcies al treball de la Xarxa d'Estudis sobre la Radiodifusió (una associació de professors i investigadors de la ràdio emmarcada en els estudis de comunicació formada el 1998)¹ i d'organitzacions semblants per tot Europa, inclosa la xarxa de recerca internacional sobre la ràdio, IREN, que va ajudar a millorar la situació de la ràdio en els estudis de la comunicació.² En part, l'atenció que els mitjans comunitaris i alternatius van començar a rebre a partir del canvi de mil·lenni per la "nova onada" de treball acadèmic va ser el resultat de l'estat que els estudis de la comunicació havia assolit en aquells moments: s'estaven fent connexions teòriques amb treballs de sociologia, antropologia i estètica, per anomenar les principals aportacions. Atton i Couldry, el 2003, oferien una explicació sobre "per què els mitjans alternatius poden estar sorgint d'una atenció acadèmica marginal". Assenyalaven la revifalla de l'activisme social, sovint situat en una escala global i que produïa una comunicació no generalista vinculada amb internet, l'apatia —o apropiació comercial— dels processos democràtics convencionals i un interès creixent de les agències internacionals en l'apoderament local per mitjà de projectes de desenvolupament (Atton i Couldry 2003: 579-580, citat a Lewis i Jones 2006: 29).

Obstacles a la ràdio comunitària

Quan es tracta de ràdio comunitària, cal enfrontar-se a un cercle d'obstacles i superar-los: tenen a veure amb la *legislació*, les *frequències*, les *estructures de regulació*, les *finances*, la *demanda pública* i la *voluntat política*. Cal allunyar els guardians

de cadascuna d'aquestes àrees de les posicions que accepten l'*status quo* i no deixen espai per al discurs i guiar-los cap a alternatives. Tot i que s'han d'abordar els motius de cada grup concret de professionals, tots depenen, en darrera instància, com les pedres que sostenen un arc, de la pedra angular de la voluntat política. La pressió de l'opinió pública pot forçar un canvi polític, i aquí els mitjans hi tenen un paper important en el sentit de marcar l'agenda. Així, guanyar-se el suport dels mitjans generalistes és la feina que han de dur a terme els defensors de la ràdio comunitària, i és difícil perquè l'autèntica raó de ser dels mitjans comunitaris és l'oposició crítica a tot allò generalista, les seves limitacions, distorsions i silencis.

La campanya britànica en favor de la ràdio comunitària va sorgir de l'experiència de la televisió comunitària per cable als anys setanta. La iniciativa, que va permetre l'emissió de programació en xarxes per cable en unes quantes ciutats, va sortir d'un govern conservador, i pretenia donar suport a la indústria de les emissions comercials per cable. Però malgrat el motiu i la propietat comercials, la programació de moltes de les emissores, fortament influïda per la filosofia de televisió d'accés públic nord-americana i de televisió comunitària canadenca, era participativa i va desafiar les convencions contemporànies generalistes. La capacitat de les emissores d'implicar les comunitats en un àmbit local va atraure l'interès favorable d'un comitè governamental sobre el futur de la radiotelevisió (Annan 1977), però amb el retorn a un govern laborista el 1974 la majoria de les emissores van ser tancades sobtadament pels seus propietaris privats. Aquest resultat va tenir dues conseqüències diferents.

En les seves declaracions públiques, Rediffusion "afirmava, en tancar la seva emissora de Bristol, que l'experiment havia servit per al seu propòsit i els havia aportat l'experiència i la informació que necessitaven" (Halloran 1975: 26), però la indústria del cable en conjunt va fer que es veiés l'episodi com un fracàs, i la seva interpretació va ser la que els mitjans generalistes i els governs successius van acceptar: la programació local no havia aconseguit contenir l'hemorràgia de subscriptors alhora que les emissions de televisió terrestre milloraven en qualitat, i les empreses de cable no van saber persuadir els governs laboristes de 1974 perquè permetessin la televisió de pagament.

Però per als qui vivien en les cinc àrees de prova del cable que havien aprofitat l'accés ofert, i per als que l'havien fet possible, l'episodi no va ser gens un fracàs. Les frustracions, igual que els descobriments positius que les van seguir, van sostenir l'activisme i la intervenció política durant un quart de segle. En primera instància, això va dur a la formació del Grup de Comunicacions Comunitàries, COMCOM. Format el febrer de 1977, el COMCOM, a més d'actuar com a punt d'intercanvi d'informació, va promoure el finançament adequat dels mitjans comunitaris i el dret legal de les comunitats locals d'exercir la propietat d'emissores de radiotelevisió.

El COMCOM va publicar uns *Comentaris* sobre l'Informe Annan (COMCOM 1977), crític amb el "duopoli" generalista (la BBC i la ràdio comercial), i recomanant un sector de ràdio comunitària.

El testimoni del COMCOM en un comitè parlamentari es pot seguir en l'informe del comitè, que inclou la recomanació que “els plans futurs de radiodifusió al Regne Unit haurien de tenir en compte la possibilitat d'assignar freqüències per proveir d'infraestructures de molt baixa potència de transmissió a serveis voluntaris de ràdio comunitària en comunitats petites” (SCNI 1978a: xlix). Això va fer que la idea entrés a l'agenda del Home Office (el departament governamental responsable en aquell moment de la radiotelevisió), i tot i que durant molt de temps l'assumpte va quedar al fons de la safata d'entrada dels ministres, va significar el punt de partida per a campanyes subsegüents.

Flirtejant amb la burocràcia

Fins aquest punt, doncs, veiem que en el discurs oficial s'havia fet un avenç molt petit, que, de tota manera, no acceptava encara el nom que proposaven els activistes per al mitjà en qüestió. El delicat tracte dels funcionaris del Departament de Radiotelevisió del Home Office i una atenció a la burocràcia d'assessorament i els seus terminis, continuats els anys següents pel successor del COMCOM, l'Associació de Ràdio Comunitària,³ són l'exemple de la intervenció política que Raboy esmenta com a component necessari en les seves “estratègies per a una comunicació democràtica”, que, en canvi, segons comenta, els activistes bandegen sovint (Raboy 1991: 171).

El reconeixement per part dels funcionaris, tant de l'IBA com del Home Office, estava lluny de ser suficient per impulsar una resposta política, i molts veterans australians de la ràdio comunitària, residents a la Gran Bretanya en aquell moment, van manifestar la seva exasperació pel ritme lent que duia la reforma. La ràdio comunitària australiana (coneguda llavors com *ràdio pública*) estava ben desenvolupada. Un dels fundadors de l'Associació de Radiotelevisió Pública d'Austràlia (PBAA) n'havia portat els primers números del diari, *Broadcasting Australia*, del qual se citaven a *Different Keepers* (Lewis 1977) i als *Comments* del COMCOM exemples reeixits d'emissores. El Partit Liberal australià, equivalent al Partit Conservador britànic, era al poder quan el ministre Tony Staley va donar un gran suport a la radiotelevisió pública, el 1978: “És conegut que els emissors públics tenen una apreciació més bona dels interessos, és a dir necessitats, de les comunitats on emeten que qualsevol altre, inclòs el govern” (Staley 1978). Aquesta cita la brandava sovint, els anys següents, el lobby britànic per la ràdio comunitària.

Però la presència de col·legues australians pressionant perquè es tiessin endavant les iniciatives va ser-ne la contribució més important i estimulant. D'ells, la campanya en va aprendre que la publicació oberta d'un pla de freqüència per part del regulador podia estimular la demanda de cobertura local; en va conèixer la pràctica ineficient, per part dels radiotelevisors, del *simulcasting* —terme fins llavors desconegut pels activistes britànics, i que significa duplicar la transmissió a l'AM i la FM—, i va saber de les llicències experimentals de termini curt, idea

que el COMCOM va proposar al Home Office una dècada abans que l'Autoritat de la Radiodifusió les transformés en llicències de serveis restrictius (RSL) (Home Office 1980: 7.36).

L'experiència estrangera

L'experiència i els exemples estrangers eren importants per als defensors britànics de la ràdio comunitària, malgrat la clàssica aversió a tot el que ve de fora per part de la burocràcia. El COMCOM va rebre consell de la Federació Nacional de Radiotelevisió Comunitària nord-americana i, a la segona meitat dels anys setanta, el Consell d'Europa, mitjançant el seu Comitè per l'Educació Extraescolar i el Desenvolupament Cultural, va encarregar informes sobre mitjans comunitaris. El programa va donar com a resultat informes d'una varietat de projectes europeus, disponibles en anglès i francès,⁴ entesos, tal com indica Jankowski, “com a materials per al debat de polítiques i la presa de decisions per part dels governs europeus” (Jankowski 1991: 166). El Consell d'Europa encara havia de guanyar el pes per influir en les qüestions comunicatives que més tard va guanyar, però el que sí que va assolir, perquè es van fer reunions amb els autors dels informes per debatre-ho, va ser la creació per tot Europa d'una comunitat d'interès en el tema —encara era massa aviat per anomenar-la *comunitat de recerca*. Malauradament, la política distributiva del Consell d'Europa va ser tristament poc efectiva, tant llavors com ara, en què l'accés als arxius és gairebé impossible. El resultat és que els treballs són poc coneguts al Regne Unit. A més, el rebuig reiterat en la mateixa època d'editors britànics per reconèixer el terreny dels mitjans comunitaris va significar que l'única estratègia apta per publicar era recórrer a aquests organismes internacionals.

La conferència fundacional d'AMARC⁵ a Montreal el 1983 va ser important per establir connexions globals entre els practicants i els activistes de la ràdio comunitària en diferents parts del món, i per als investigadors universitaris. Durant els anys noranta, AMARC-Europa va fer moltes consultes a òrgans de la Unió Europea, a més de participar activament en assegurar el finançament de suport a l'Europa Central i Oriental. El Grup Local de Ràdio i Televisió, format a la conferència de París de l'IAMCR⁶ el 1982, es va convertir en una important base per al desenvolupament teòric, i el seu primer fruit publicat, *The People's Voice* (Jankowski *et al.* 1992), va ser editat per investigadors dels Països Baixos, on Jankowski i col·legues havien dut a terme recerques qualitatives des de mitjan dècada dels anys setanta, i de Dinamarca, on la política governamental en relació amb els mitjans comunitaris era clara i ben desenvolupada. El mateix any, un projecte d'AMARC, *A Passion for Radio*, de Girard, va aportar un útil recull d'estudis de casos (Girard 1992). L'interès de la UNESCO també va proveir d'una dimensió global aquest camp emergent. En un temps en què estava fortament immersa en el debat sobre el Nou Ordre Mundial de la Informació i la Comunicació (NWICO) arreu del món, els seminaris de la UNESCO a Belgrad el 1977 i a Quito l'any següent, i el fet que

encarregués estudis sobre mitjans comunitaris, van promoure idees i exemples d'Europa i l'Amèrica Llatina.

Aliats en l'àmbit generalista

Una altra de les "estratègies" de Raboy va ser "donar suport a iniciatives crítiques que venien des de dins de les institucions comunicatives dominants" (Raboy 1991: 171). Els mitjans generalistes no són un monòlit, i en aquest període inicial apareixien en la premsa articles ocasionals que simpatitzaven amb la campanya, mentre que en la radiotelevisió generalistes havien aparegut alguns espais en què es permetia que s'expressessin no professionals. La radiodifusió accessible formava part del *zeitgeist* contemporani, i almenys un membre del Comitè Annan, un parlamentari laborista i extreballador de la radiotelevisió, va entendre la filosofia dels activistes. Mirant enrere, el mot *accès* transmet acuradament la condescendència dels guardians, però no es pot oblidar la presència real dins dels mitjans generalistes de dissidents. Un editor de la Unitat del Programa Comunitari de la BBC, creada per emetre col·laboracions no professionals, va explicar que la seva secció "estava tan al límit de la BBC com s'hi podia estar sense arribar a caure". Aquestes persones, en la seva simpatia amb les perspectives alternatives, no coincidien amb els seus col·legues de sindicat, els estàndards tècnics dels quals els duïen a rebutjar qualsevol cosa considerada "amateur" adduint "una baixa qualitat tècnica".

Les divisions d'enginyeria de la BBC i les seves homòlogues en la radiodifusió comercial, enrolades en l'agència de regulació, l'Autoritat Independent de Radiotelevisió (IBA), sempre havien mantingut el que es podria anomenar un "estàndard de Rolls Royce" en relació amb les freqüències. Els defensors de la ràdio comunitària eren rebuts, igual que l'Alícia quan intentava afegir-se a l'hora del te del Barretaire, amb crits de "No hi ha lloc! No hi ha lloc!". La planificació de transmissió dels radiodifusors es basava en la previsió d'un abast molt elevat dels senyals d'emissió. El COMCOM va tenir la sort de trobar un antic cap de Planificació de Xarxa i Servei de l'IBA que ara treballava com a consultor tècnic i que, encarregat d'informar sobre l'espai de freqüències a la zona de Londres, va demostrar que era possible l'existència d'una dotzena d'emissores de ràdio comunitària amb àrees de cobertura d'uns tres o quatre quilòmetres.

Desemmascant l'objectivitat

A principi dels anys vuitanta es fa un discurs clau en una conferència de radiodifusors britànics i uns quants investigadors universitaris interessats en la ràdio. El ponent és Richard Hoggart, autor distingit, radiodifusor i investigador, i cofundador, juntament amb Stuart Hall, de l'àmbit dels estudis culturals. L'audiència és més representativa de la indústria comercial que de la BBC, però ha d'entomar una ferma defensa de la BBC,

sobretot del canal discursiu, narratiu i de notícies de Radio 4. Hoggart no ha canviat gaire de pensament des que, dues dècades abans, havia rebutjat el gaudi adolescent de música pop comercial en cafeteries dient que era "una forma peculiarment pobra i pàl·lida de dissipació, una mena de floridura entremig de l'olor de llet bullida" (Hoggart 1957/1984: 248). Durant el seu discurs, se li escapa un esment de la ràdio comunitària, i en les preguntes que li fan després li demanen "què és exactament aquest tipus de ràdio?". Hoggart sembla confós, es gira cap a on jo estic assegut i, fent-me passar vergonya, em "destapa" com a autor d'aquesta part del seu discurs, i espera que li doni la resposta. En aquell temps, ell era degà del Goldsmiths College, de la Universitat de Londres, on jo ensenyava, i em va demanar que li fes un breu resum del tema, que pel que es veu no va ser gaire bo, i el resultat va ser que es va mostrar com un activista, un dels "sospitosos habituals" per a aquella audiència.

L'anècdota il·lustra una altra tàctica en la batalla per la presència de discurs. Si els periodistes i els responsables de la radiotelevisió, amb simpaties per la causa dels mitjans comunitaris, han d'escriure una història, necessiten donar-hi suport amb l'opinió d'experts, és a dir, contactar amb investigadors universitaris. Però aquests investigadors han d'anar amb compte. Promoure una causa no pot veure's com un abandonament de l'objectivitat i l'equilibri que també imperen en el sector acadèmic. Emprar la dignitat de Hoggart per vendre el concepte era una idea raonable, però va fallar. En un altre moment, dos anys més tard, em va sortir més bé.

Estic a la sala d'espera de Capital Radio, esperant per participar en un debat en directe sobre l'accés a la radiotelevisió. Rebutjo una beguda i eludeixo les preguntes d'un investigador la feina del qual és descobrir per quin camí aniré. Els productors del programa m'han convidat com a investigador universitari, l'expert que aportarà equilibri, perquè al programa també hi haurà membres del Taller Local de Ràdio (LRW), les intervencions dels quals en mítings públics els han situat en el paper d'extremistes. L'LRW ha estat pressionant emissores radiofòniques de Londres per acceptar programes que han produït amb grups de defensa de diverses causes —antinuclears, feministes, minories ètniques—, els tipus de produccions que no encaixen fàcilment en la ràdio generalista que practiquen el que Mattelart i Piemme anomenaven "un pluralisme pastós basat en nocions autocastradores d'equilibri" (Mattelart i Piemme 1980: 337). En directe, exposo els motius pels quals caldria donar suport a la feina de l'LRW, i no en dic que són aliats del COMCOM.

El compromís universitari amb els mitjans comunitaris va seguir una seqüència d'etapes superposades a mesura que aquest terreny s'anava constituint. Primer va venir la pràctica, una forma d'acció directa que desafiava les assumpcions, els valors i les pràctiques dels mitjans generalistes i en què, com en tota pràctica, hi havia una teoria implícita. Després va venir la descripció, de vegades en forma d'una operació de rescat perquè constés un projecte l'efímera existència del qual i la falta de finançament per investigar-lo significava que

l'experiència corria el risc de caure en l'oblit. Al mateix temps, calia delimitar aquests mitjans. Aquí la necessitat era classificar tipus associats de pràctiques comunicatives per establir les fronteres de l'àmbit dels mitjans comunitaris. Per exemple, calia qüestionar l'afirmació de la ràdio local de la BBC que deia que "servia el veïnat i la nació"; calia aclarir la relació amb la "radiotelevisió accessible" i calia explorar els orígens pirates.

Demanda pública

"El que no s'explicava és com es podia esperar que el públic demanés una cosa de la qual no tenia coneixement, model ni experiències". La pregunta la va fer el fundador de BBC Radio, Frank Gillard, quan el 1962 el govern va bloquejar els plans de ràdio local dient que no hi havia demanda (BBC 1977). Gillard i la BBC ho van aconseguir al cap de cinc anys, i l'èxit de la ràdio local va justificar la seva visió. De fet, la popularitat de la ràdio local de la BBC podria ser un motiu perquè la idea de ràdio comunitària al principi no fos atractiva. Només quan les pressions pressupostàries van dur la BBC a retallar i diluir els seus serveis de ràdio local es va fer més imperiosa la qüestió de la ràdio comunitària (Lewis i Booth 1989).

Són tres les ocasions que van permetre posar a prova la demanda de ràdio comunitària. La primera va ser el 1985-1986, quan un ministre conservador va proposar una prova pilot de ràdio comunitària en vint-i-una localitats del Regne Unit. Es van rebre 286 sol·licituds, cosa que n'indica la forta demanda, però el govern va canviar d'idea i la prova pilot es va cancel·lar. No gaires anys més tard —la segona ocasió—, l'IBA va presentar un pla de "franquícies progressives" que estarien disponibles en zones cobertes per la ràdio comercial on hi hagués espai de freqüència i on el demandant pogués oferir un servei diferent del principal adjudicatari de llicència de la zona. Altre cop, la quantitat de sol·licituds va superar el nombre de llicències que s'oferia. Uns quants grups comunitaris van aconseguir llicències, però no van sobreviure gaire temps abans d'acabar convertits en emissores comercials convencionals a causa d'associacions o absorcions. A partir de llavors, les llicències de termini curt (RSL) es van convertir en una fórmula popular per a les comunitats de distingir festes culturals o religioses i de provar els detalls administratius i de programació necessaris per a la radiotelevisió.

La tercera i finalment reeixida ocasió va arribar amb el canvi de mil·lenni com una iniciativa de l'Autoritat de la Radiodifusió abans que traspasés el seu rol regulador a Ofcom. El 2001 es va anunciar un pla pilot de "ràdio accessible" —es va preferir aquest nom en comptes de "ràdio comunitària" per no ofendre el duopoli BBC/comercial, que afirmava que aquest títol era el més adequat per a la seva ràdio local. Es van rebre gairebé dues-centes sol·licituds de llicència, que, un cop més, mostraven la força de la demanda. Se'n van triar setze. El període de prova pilot d'un any es va allargar, una avaluació independent hi va donar un dictamen positiu (Everitt 2003a

i b) i les recomanacions de l'avaluador es van convertir en la base per a l'Ordre de radiodifusió comunitària de 2004, que va donar origen al sector institucional de ràdio comunitària, que ara engloba més de dues-centes emissores amb llicència.

Conclusió

Perquè s'accepti la noció de ràdio comunitària en el discurs dels mitjans generalistes s'han identificat al principi d'aquest debat un nombre de petites àrees, que val a dir que són els camps de batalla on cal donar resposta per separat a les visions dominants. Aquestes àrees són legislació, freqüències, estructures de regulació, finances, demanda pública i voluntat política. Pel que fa a la darrera àrea, el suport del govern laborista de 2004 es va deure en gran part a la visió d'un alt càrrec, el de cap executiu de l'Autoritat de la Radiodifusió i excap de Ràdio a l'IBA. Tot i que Tony Stoller no dona cap reconeixement al lobby de la ràdio comunitària en el seu informe (Stoller 2010), sí que afirma amb justícia que ha tingut un paper important a l'hora d'assegurar el pas de franquícies progressives i RSL al pla pilot d'accessibilitat que va dur finalment a l'Ordre de radiodifusió comunitària de 2004. Tanmateix, en aquella època havia crescut una pressió considerable en l'entorn local exercida pels defensors de la ràdio comunitària, ja que alguns membres del Parlament, sempre atents per naturalesa als mitjans locals, havien pres nota de les possibilitats de la ràdio local i comunitària. La pressió que va anar fent com a lobby l'Associació de Mitjans Comunitaris durant dècades va tenir efecte. El vistiplau acadèmic a aquest tipus de mitjà també va tenir a veure a l'hora de convèncer els mitjans generalistes de prendre's seriosament el que havien començat a acceptar amb desgana com a "contingut generat per l'usuari". En molt poc temps, l'arribada de mitjans socials va canviar el panorama, però això porta la història més enllà de l'objectiu d'aquest estudi. Un cop s'ha conquerit la voluntat política, els camps de batalla per separat prenen un altre aspecte: es troben freqüències, es fan acords de regulació, s'acorden fórmules legislatives. El que no s'ha resolt al Regne Unit és l'aspecte financer. Les dues-centes emissores de ràdio comunitària, tal com ho va explicar el director d'una emissora, "circulen en reserva": les 500.000 lliures disponibles per sostenir les setze emissores pilot ara s'han de racionar per a les dues-centes. Una carta publicada al diari *The Guardian* a partir d'una conferència del 2007 suplicava al govern que "adopti una visió interdepartamental" i afirmava que "en els més alts nivells no s'entén què implica aquesta forma local de radiodifusió de servei públic, ni tampoc hi ha la voluntat política d'introduir-la en les agendes que gestionen l'habitatge, la salut, la prevenció de delictes, l'ocupació, l'educació, la regeneració i el desenvolupament de la comunitat, les autèntiques àrees en què els mitjans comunitaris tenen una actuació demostrada" (http://www.theguardian.com/society/2007/sep/26/radio-media#article_continue).

La batalla encara s'ha de guanyar.

Notes

1. <<http://www.meccsa.org.uk/networks/radio-studies-network/>>
2. IREN, una xarxa de recerca internacional fundada entre 2004 i 2006 pel Programa Marc 6 amb la prioritat temàtica 7, "Ciutadans i governança en la societat del coneixement", i en el camp de recerca "Noves formes de ciutadania i identitats culturals". En acabar el projecte, els socis d'IREN van formar la Secció de Recerca en Ràdio a ECREA, l'Associació Europea de Recerca en Comunicació i Educació. <<http://www.ecrea.eu/divisions/section/id/13>>.
3. Ara, Associació de Mitjans Comunitaris <<http://www.com-media.org.uk/>>
4. Beaud 1980 és un compendi d'informes i inclou una completa llista biogràfica, però les publicacions llistades i l'informe de Beaud són difícils de trobar en col·leccions de biblioteques públiques i potser només es poden localitzar contactant amb l'arxivista del Consell d'Europa, a Estrasburg.
5. AMARC és l'acrònim francès usat ara en general per a l'Associació Mundial d'Emissores Radiofòniques Comunitàries <<http://www.amarc.org>>.
6. L'acrònim fa referència actualment a International Association for Media and Communication Research (Associació Internacional per a la Recerca en Mitjans i Comunicació) però en aquella època portava les paraules "comunicació de masses" al títol, fet que indicava un èmfasi que deixa poc espai a l'interès pels mitjans a petita escala.

Referències

Quatre entrades de la lista integren LC i un núm de referència. Aquest està relacionat amb els arxius de la biblioteca de la London School of Economics, anomenada Lewis Collection. Els documents de la col·lecció poden ser consultats amb una petició prèvia a la biblioteca (<http://www.lse.ac.uk/library/home.aspx>) i el sumari de continguts és accessible a: <<http://archives.lse.ac.uk/Record.aspx?src=CalmView.Catalog&id=LEWIS>>

ANNAN, N. *Report of the Committee on the Future of Broadcasting*. Chair: Lord Annan. Londres: HMSO, 1977

ATTON, C.; COULDRY, N. 'Introduction', *Media Culture & Society* 25 (5), 2003, pàg. 579-586.

BBC. *Serving Neighbourhood and Nation*. Londres: BBC, 1977. ISBN 0 563 17281 9

BEAUD, P. *Community Media? Local radio, television and audio-visual animation experiments in Europe*. Estrasburg: Consell d'Europa (Educació i Cultura), 1980.

COMCOM. *Comments on the recommendations of the Annan Committee on the Future of Broadcasting*. Belfast: The Print Workshop, 1977 (LC10/1)

EVERITT, A. *New Voices: an evaluation of 15 Access Radio Projects*, Londres: Radio Authority, 2003.

<http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/broadcast/radio-ops/new_voices.pdf>

EVERITT, A. *New Voices: an update on the Access Radio Projects*, Londres: Radio Authority, 2003b.

<http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/broadcast/radio-ops/nvu_oct03.pdf>

FOUCAULT, M. *The Archaeology of Knowledge*. Londres, Nova York: Routledge, 1969/2008. ISBN 978 0 415 28753 1

GIRARD, B. *A Passion for Radio: Radio, Waves and Community*. Montreal: Black Rose Books, 1992. ISBN 90 5638 0834.

<<http://comunica.org/passion/contents.htm>>

HALLORAN, J. *The Development of Cable TV in the UK: Problems and Possibilities*. CCC/DC (75) 57. Estrasburg: Consell d'Europa, 1975.

HOGGART, R. *The Uses of Literacy*. Harmondsworth: Penguin Books, 1957/1984. ISBN 0141191589

HOME OFFICE *Home Office Local Radio Working Party: Third Report*. Desembre 1980. (LC 4/18)

JANKOWSKI, N. "Qualitative research and community media". A: JENSEN, K.B.; JANKOWSKI, N. *A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research*. Londres, Nova York: Routledge, 1991. ISBN 0415054052

JANKOWSKI, N.; PREHN, O.; STAPPERS, J. (eds). *The People's Voice: Local Radio and Television in Europe*. Londres: John Libbey, 1992. ISBN 0861963229

LEWIS, P.M. *'Different Keepers': models of structure and finance in community radio*. Londres: International Institute of Communications, 1977. (LC10/1)

LEWIS, P.M. "Radio theory and community radio". A: JANKOWSKI, N.; PREHN, O. (eds.) *Community Media in the Information Age: Perspectives, Findings and Policies*. Catskill, NJ: Hampton Press, 2002. pàg. 47-61. ISBN 978 1572733732

LEWIS, P.M. "'It's only Community Radio': The British Campaign for Community Radio". A: GORDON, J. (ed). *Community Radio in the Twenty-First Century*. Oxford, Berlin, Nova York: Peter Lang, 2012.

LEWIS, P.M. "Community media policy". A: ATTON, C. (ed). *The Routledge Companion to Alternative and Community Media*. Londres: Routledge, 2015, ISBN 9781315717241

LEWIS, P.M.; BOOTH, J. *El Medio invisible: radio pública, privada, comercial y comunitaria*. Barcelona: Ediciones Paidós, 1992, Edició original: 1989. ISBN 84 7509 796 0

LEWIS, P.M.; JONES, S. (eds). *From the Margins to the Cutting Edge - Community Media and Empowerment*. Catskill, NJ: Hampton Press, 2006. ISBN 1 57273 718 2

MATTELART, A.; PIEMME, J-M. "New Means of Communication: new questions for the Left." *Media Culture & Society*, Vol 2, No 4, Octubre 1980. ISSN 0163 4437

ONG, W. *Orality and Literacy: the Technologizing of the Word*. Londres, Nova York: Methuen, 1982. ISBN 0-416-71380-7

RABOY, M. "Communication and the New World Order: Strategies for democratization". A: THEDE, N.; AMBROSI, A. *Video the Changing World*. Montreal: Black Rose Books, 1991. ISBN 1 895431 02 6

SCNI. *House of Commons Select Committee on Nationalised Industries, Session 1977-78, Tenth Report, Vol I, Report and Proceedings of the Committee (637-I), 1978.*

STALEY, A.A. 'The Development of Public Broadcasting'. Ministerial Statement by the Hon. A.A. Staley, MP, Minister for Post and Telecommunication. *Parliamentary Debates, 5 April 1978*. (LC 6/3), 1978.

STOLLER, T. *Sounds of Your Life: the history of Independent Radio in the UK*. New Barnet: John Libbey, 2010.